

zang van den Hemelvaartsdag gehoord: „Verhoogt o poorten! nu den boog! Rijst, eeuwige deuren! Rijst omhoog! Opdat gij uw Koning moogt ontvangen.“

Zoo zagen wij de heerlijkheid en vreeselijkheid van den Middelaar der Herschepping. Hij bewoog hemel en aarde.

Zeker, maar er geschiedde ook een hellebeving!

Want Mattheüs verhaalt ons verder, dat de wachters zeer verschrinkt geworden zijn! En dat nu is letterlijk een woord, dat ook gebruikt is bij aardbeving. Zij werden gebeefd, geschud. En nu waren deze wachters instrumenten van de hel. Ze hebben de opdracht om den Nazarener terug te houden in Zijn graf. Maar Hij heeft toch het geweld des doods gebroken. De dood was in handen van den satan. Maar Jezus heeft krachtelijk bewezen te zijn de Zoon van God. Zoon van den levenden God: Zelf het leven hebbende en met kracht naar voren doen brekende op dezen Paaschmorgen. Ontzaglijke verwarring ontstaat er. Geen wonder ook. En verwarring brengen zij ook teweeg met hun boodschap onder hun lastgevers. Want achter deze betaalde huurlingen ziet ge den bozen wil der Joden en het geweld der Romeinen. In der waarheid spannen allen samen tegen het Heilig Kind Jezus, dezen gehoorzamen Knecht des Heeren. Hier is in beginsel de gansche wereldmacht! En het is haar toelag en lust om den Nazarener tegen te houden, zoo het mogelijk ware, in Zijn Paaschwerk. Och, het is de strijd der Hel om in deze handlangers den Koning van het Hemelrijk ten onder te houden. Maar — Jezus Christus heeft de hel doen beven op haar grondvesten. Hij bewees te zijn de Zoon van den levenden God. Hij zal Zijn Kerk bouwen op deze petra! En de poorten der hel zijn uit haar hengsels gelicht en vermogen niets.

Zoo vreeselijk is onze Heere Jezus Christus!

En toch. In deze beving spaart Jezus Christus nog!

Want voor het laatst zal de verzezen Levensvorst, zal de Messias, het Sanhedrin tot geloof oproepen.

Want deze grafwachters hebben de taak om het Paaschevangelie te brengen voor het Joodsche en Romeinsche forum! Ze moeten nu gaan rapporteren, dat deze verleider absoluut geen verleider bleek te zijn geweest. (cf. Mt. 27:63). Hij heeft gedaan wat Hij voorgezegt had. En dat was voor de oversten bewijs genoeg, naar de Schriften, dat Jezus van Nazareth de Messias moest zijn, de Zoon van den levenden God. Zoo roept Jezus Christus de oversten des volks tot geloof in Hem. Hij geeft hun een laatste kans om het volk Israël als goede leidslieden voor te gaan en rond te roepen: „de Messias is gekomen“. En dan konden zij hun vonnis herroepen!

Maar het Sanhedrin volhardt in zijn halsstarrige houding! En de oversten hebben getoond te zijn kinderen van den vader der leugenen! Ze laten de soldaten liegen en brengen persoonlijk aan den stadhouder zóo rapport uit, dat de Nazarener onder den ban liggen blijft. Zoo heeft de Paaschvorst door deze hellebeving de macht der hel doen volharden in haar verzet tegen Hem! Maar het feit der verharding komt niet voor Zijn rekening, maar ligt alleen voor haar eigen verantwoordelijkheid! Zoo verklaart Jezus Christus het geheele proces voor ongeldig! Hij heeft bewezen, gedemonstreerd, te zijn de Zoon van den levenden God.

Maar de verzezen Heiland heeft ook nog veroorzaakt een beving in Zijn kerk. Want groote vreeze is er gevallen in het hart van eenige vrouwen. Die zijn gekomen om het graf van hun Meester te bezien. En zij waren er getuige van hoe de engel zijn werk deed en hoe de wachters, bleek als dooden, radeloos van angst, wegreunden.

Geen wonder, dat de vreeze ook het hart dezer vrouwen vervult.

Het is toch voor het eerst, dat de Kerk van Christus engelen ziet. En dat is een feit van de eerste orde! Nu toch zien deze vrouwen wat de geloovigen van het Oude Testament steeds met doods-vreeze heeft vervuld. Ze hebben nu engelen gezien. Geen wonder, dat de engel zeggen moet: „Vrees niet! Laat uw vreeze varen“.

Zeker, de komst van deze vrouwen sprak van haar liefde tot Jezus. Maar ook van haar ongehoorzaamheid aan Zijn Woord. En dat de vrees groot is, behoeft dus geen verwondering te wekken. De gemeente van den levenden Heiland staat te beven van angst. Maar al spoedig zal er een beving van blijdschap door de harten en levens van discipelen en discipulinnen varen. Want de Heer is waarlijk opgestaan! Des Heeren sterke rechterhand doet door haar daan de wereld beven; houdt door haar kracht Gods volk in stand.

En wanneer dan de engel Zijn Paaschboodschap heeft overgebracht en een opdracht aan de vrouwen heeft gegeven, dan gehoorzamen zij. Maar hun haast is toch wel wat wonderlijk! Ze gaan met vreeze en groote blijdschap! Want hoe vreeselijk was deze plaats! Ze hebben ontdekt het Messiaansche geheim van hun Heiland! Gewisselijk, de

Heere is aan deze plaats! En Hij bleek te zijn de Zoon van den levenden God.

Maar het is dan toch levens oorzaak van groote blijdschap geweest. Blijdschap over hun Heiland en over de grootheid van Zijn macht en heerlijkheid.

En zoo heeft zich de beving van de Kerk van Christus voortgeplant tot op den huidigen dag! Hemel en aarde zijn bewogen door dezen Paaschvorst. Hij heeft de hel doen schudden op haar grondvesten. En Zijn gemeente heeft zich van af dezen grooten dag opgemaakt om deze boodschap over te brengen aan de einden der aarde met vreeze en groote blijdschap.

Want nu weet de Kerk, dat haar Heiland krachtelijk heeft bewezen te zijn de Zoon van God. En het klinkt tot alle volken en koningen der aarde: „Dient den Heere met vreeze! en verheugt u met beving! Kust den Zoon, opdat Hij niet toorne; en gij op den weg vergaet, wanneer Zijn toorn maar een weinig zou ontbranden.“

Zoo zult ge ook vandaag met vreeze de heilsmare van Christus' opstanding vertellen. Hoe groot, hoe vreeselijk is onze Heere Jezus Christus!

En toch met groote blijdschap! Want nu behoeft Jezus niet meer Zijn discipelen te verbieden te zeggen, dat Hij, d.i. de Zoon van Jahweh, de Messias is. (cf. Mt. 16:20). Het wordt nu door Hem bevestigd, dat op deze petra der apostolische belijdenis de Kerk gebouwd zal worden. Tot aan den jongsten dag bouwt de Paaschkoning aan Zijn Kerk! En de poorten der hel zullen Zijn gemeente niet overweldigen. En zoo verheugt Zijn Kerk zich met beving! Want Hij bewijst dagelijks te zijn de Zoon van den levenden God.

Geloofd zij God! Geloofd zij Jezus Christus!

B.

D. K. W.

UIT DE SCHRIFT

Paaschfeest.

Wat weent gij?

Joh. 20:15.

De Opstanding van Jezus Christus uit de dooden is eenzijdig vol felle schittering. Hemelsch licht flitst omlaag, de schoot der aarde schokt, bliksemende engelengestalten verschijnen bij het graf; — de Opstanding vangt aan in ontzagwekkende majesteit.

En anderzijds is die Opstanding vol teederheid. Ze loopt uit in de vriendelijke verschijning van den verzezen Heiland; en het eerste woord dat Hij spreekt, is een woord van deelneming in de ellende der menscheid, van toetreding op den nood en de smart die Hij aantreft. Een woord van liefde en hulpvaardigheid: — Wat weent gij?

Zoo is het beloop van Christus' Opstanding. En zoo is ook haar bedoeling.

Wat aan den Paaschmorgen geschiedde is een ontzaglijk werk van Goddelijke kracht. Een werk waarin hemel en aarde en hel deelnemen, waarin het machtigste wonder gewrocht werd dat ooit werd gezien of gezien zal worden, waarin satan werd geboid en weerloos gelegd aan de voeten van den Zoon des Menschen. Het zijn de indrukwekkende verschijnselen, die de Opstanding vergezellen, welke ons van deze dingen spreken.

Doch dit alles heeft tot bedoeling en resultaat, om aan de wereld een Koning en Herschepper te geven, die op haar toetreedt in haar ellende, die zich in liefde en genade inlaat met haar smart, en die in het eerste woord dat Hij op den Paaschmorgen tot haar spreekt de heerlijke taak openbaart waartoe Hij opstond uit de dooden, — immers om aan de menscheid in haar tranen zich de machtige Levensvorst te betoonen, die sieraad geeft voor asch.

Wat weent gij?

Treffend woord bij het geopend graf van Christus.

Het wijst ons de heillooze macht waaronder de menscheid gebukt gaat, en die door Christus in Zijn opstanding overwonnen werd, — de macht des doods.

Het is de macht des doods, die de menscheid den weg van lijden en gewezen deed opgaan, die haar het graf dolf en de eeuwige rampzaligheid ontsloot. Dien dood wierpen wij ons in de armen toen wij van den God des Levens afvielen, en die dood heerscht nu naar recht over ons. Hoeveel lijden, welk een stroom van tranen heeft die dood reeds doen uitbreken, gelijk hij heerscht op elk gebied; in de ziel, in het lichaam, in heel het bestaan en alle levensverhoudingen van mensch en menscheid. Het menscheit geslacht gaat zijn weg van geklag en gewezen; het gansche schepsel zucht; en de historie der menscheid is de historie van haar smart.

Wat weent gij? — zoo vraagt de opgestane Christus.

Het is Zijn eerste woord.

Het is Zijn Opstandingsvraag.

Het is het woord waarmee Hij vanuit het ontsloten graf de lijdende en zuchtende menscheid

legemoet treedt. Niet wijf Hij allerlei hulpmiddel aanbrengt om dat lijden te verzachten en die ellende te verlichten, — maar omdat Hij den oorsprong der tranen wegnam en de bron der ellende dempte; omdat Hij den dood overwon.

Daarom past die vraag bij het geopend graf. Want in dat graf droeg de Middelaar den dood als bezoldiging der zonde, ten einde toe; in dat graf greep Hij hem, die het geweld des doods had, namelijk den duivel, en ontnam hem zijn wapen; en uit de ontsloten spelonk tredende roept Hij der menscheid verzoening met God toe, en onverderfelijk Leven.

Indien wij nu maar waarlijk treuren.

Indien wij nu maar niet slechts droefheid zijn en tranen storten over allerlei leed en kruis, dat ons in dit leven overkomt; maar in oprechtheid weenen over den oorsprong van alle smart, over den dood aan welken wij van nature onderworpen zijn; hierover weenen, dat wij uit onszelfen God niet kennen, Hem missen, door onze zonden Hem vertoornd hebben, de macht des doods in ons hart gevoelen, en groote schuld voor God hebben.

En indien wij maar waarlijk den Christus zoeken, gelijk Hij Zich op den Paaschdag openbaart; de Levensvorst, die de schatten aan Zijn kruis verworven, door de kracht Zijner Opstanding uitdeelt, opdat Hij alle tranen van de oogen zou afwisschen.

Dan wendt Hij op Paaschfeest Zijn aangezicht ook tot ons, met het! — Wat weent gij? En dan mogen wij, neergezonken aan Zijn voeten, gelooven dat in dezen verzezen Middelaar alles voor ons is aangebracht dat onze droefheid in blijdschap kan veranderen, — verzoening en gerechtigheid, vrede, herschepping, eeuwig leven.

En het zal feest zijn in onze ziel.

U.

v. A.

KERKELUK LEVEN

Veiligheid voor in- en uitwendigen mensch.

(Paschen.)

In plaats van de gewone artikelen, die ik ditmaal laat rusten, met het oog op het Paaschfeest, geef ik hier (tevens aan een verzoek voldoende) een schets over Psalm 16:9-11. De tekst is ons allen bekend. Ik laat hem volgen in de vertaling van wijlen Prof. M. Noordt zij:

- vs. 9. Daarom verblijdt zich mijn hart en verheugt zich mijne ziel; zelfs mijn vleesch zal wonen in zekerheid!
- vs. 10. Want Gij zult niet overlaten mijne ziel aan het doodenrijk, niet overgeven uwen gunsteling om het graf te zien!
- vs. 11. Gij zult mij bekend maken het pad des levens: verzadiging van volle vreugde is met uw aangezicht; liefelikheden zijn in uwe rechterhand eeuwiglijk!

(De exegese van Prof. M. Noordt zij is gevolgd en overal ondersteld. Deze exegese gaat er van uit, dat Psalm 16 gedicht is na de opheffing der plaag na de volkstelling.)

INLEIDING. Theocratie. Israël „naar den Geest“, kerk, anders dan Israël naar het vleesch. Dit laatste zoekt zijn „veiligheid“ (gelijk zijn rijkdom) in wat men zien, meten, tasten kan. Israël naar den Geest anders; zijn rijkdom is Jahwe (de HEERE), (vs. 8) het kan dus rijk zijn, ook als het vleesch zegt: het is arm. Zoo is het ook veilig in Jahwe, al zegt het vleesch: het is onveilig.

THEMA:

De vreugde van den theocratischen koning over zijn absolute veiligheid.

VERDEELING:

1. Het FEIT der vreugde van in- en uitwendigen mensch in het HEDEN.
2. De BEVESTIGING der vreugde voor in- en uitwendigen mensch in de TOEKOMST.
3. De VERVULLING der vreugde aan in- en uitwendigen mensch in alle eeuwigheid.

I. Het FEIT.

- a. Er is vreugde: blijkens de werkwoorden: „zich verblijden“, „zich verheugen“, „wonen in zekerheid“. Ook dat is vreugde; zekerheid = veiligheid; het wonen in veiligheid is continuüm (voortdurende toestand) van vreugde in en door en om de objectieve veiligheid (9a, 9b).
- b. die vreugde is een vreugde van in- en uitwendigen mensch.

1. Begrippen in- en uitwendigen mensch in bijbelschen zin op te vatten, volgens spraakgebruik van Paulus. (Zie „Reformatie“ verleden week).
2. Hier is sprake van den inwendigen mensch: „hart“ en „ziel“, 9a. Deze twee in onderscheiding van „vleesch“ (M. Noordt zij).
3. Ook is er sprake van den uitwendigen mensch: „vleesch“.

- a. In- en uitwendige mensch niet te scheiden: want

ei hulpmiddel
ten en die el-
Hij den oor-
de bron der
d overwon.
geopend graf
aar den dood,
le toe; in dat
ld des doods
nam hem zijn
tredende roept
t God toe, en

uren.

bedroefd zijn
en kruis, dat
n oprechtheid
le smart, over
e onderworpen
onszelve God
e zonden Hem
ds in ons hart
od hebben.

ristus zoeken,
openbaart; de
zijn kruis ver-
inding uitdeelt,
ou afwisschen.
zijn aangezicht
it gij? En dan
beten, gelooven
es voor ons is
blijdschap kan
ilgheid, vrede,

v. A.

EVEN

ensch.

die ik ditmaal
schfeest, geef ik
ide) een schets
s allen bekend,
an wijlen Prof.

et en verheugt
zich mijne ziel;
e zekerheid!
ine ziel aan het
doodenrijk,
om het graf te
zien!

pad des levens:
s met uw
aangezicht;
hand eeuwiglijk!

j is gevolgd en
er van uit, dat
lor plaag na de

den Geest", kerk,
dit laatste zoekt
n wat men zien,
eest anders; zijn
et kan dus rijk
arm. Zoo is het
esch; het is on-

konink over zijn

en uitwendigen

voor in- en uit-
ST.

n in- en uitwen-

de werkwoorden:

gen", „wonen in
de; zekerheid =
eeld is continuüm
vreugde in en
heid (9a, 9b).
agde van in-
h.

gen mensch in
volgens spraak-

Reformatie" ver-

endigen mensch:

ee in onderschei-

rdtztij).

n uitwendigen

ensch niet te

1. „Hart", vandaar gaat de beweging van den-
ken en willen uit, M. Noordtzi 113; raakt
dus den heelen mensch.
2. „Ziel", let op het hebreuwsche „KABOOD"
(„eer", „heerlijkheid"), vgl. Ps. 7:6 (mis-
chien is daar een andere lezing mogelijk),
30:13, 57:9, 108:2. Redenen voor gebruik
hebreuwschen term; dat met de beweging
van de „ziel" heel de mensch te maken heeft,
is duidelijk uit het verband (juichen, cf. ook:
het woord „tong", gloosaa, LXX, Hand.
2:26. Wat in de ziel is, komt naar buiten
in gejuich. Overgang van juichende ziel tot
instrument van het gejuich).

3. „Vleesch", lichaam, kwam dus feitelijk reeds
in „hart" en „ziel" binnen het gezichtsveld
van den dichter. Ook het omgekeerde is het
geval.

- d. In- en uitwendige mensch hebben
vreugde in het heden.

1. Blijkt reeds uit het voorgaande: vs. 8: Be-
stendig is Jhwh voor zijn aandacht, hij
is zeker (objectief veilig, hij wankelt
niet). Hiermee gedoeld op de objectieve
veiligheid van den theocratischen koning; die
eerst zijn veiligheid had gezocht op de wijze
van een niet-theocratischen oosterschen des-
poot (volkstelling, zie Noordtzi), daarna ge-
straft was met pestziekte, vernedering, ver-
lies van uitwendige glorie en crisis over
eigen veiligheid (doodsgevaar, pestilentie;
tevens ook schuldhef: niet de schapen, maar
de herder moest feitelijk gedood worden, be-
lijdt David), doch die tenslotte gered is door
genade (slaande engel opgehouden, koning
tot inkeer gekomen, erkent weer Gods wet
inzake theocratie, en voelt zich zoo veilig).
Kort aangeven, in heenwijzing naar vs. 8
(continuüm van veiligheid, 8b, en van ver-
zekerde dankbaarheid, 8a). Vs. 9 aan 8 ver-
bonden door DAAROM. Reeds zoo duidelijk,
dat 9a staat op het „heden".

2. Let ook op den onvoltooid tegenwoordigen
tijd der werkwoorden: „zich verblijden" en
„verheugen". David is heden dankbaar;
vgl. de gebrachte offers op Ormans dorsch-
vloer.

3. Praesens (onvoltooid tegenwoordige tijd) raakt
zakelijk óók het gezegde inzake „vleesch",
dat „zeker" woont. Want wel ziet dit op toe-
komst (wat hij „wonen" altijd het geval is),
maar op het oogenblik „betreft" het
vleesch (door bewustzijn van het opgeveerde
geloof) zijn veilige woning; cf. Noordtzi, bl.
115; wonen kan ook zijn: tent opslaan, Jos.
22:19, cf. LXX en Hand. 2:26 (kataskénoun).

- e. Van den inwendigen mensch uit wordt derhalve
de gansche, ook uitwendige mensch beheerscht;
geloof doet aangezicht blinken, geeft aan het
lichaam eigen dankbaarheid en vreugde mee;
het „vleesch" „zet" zich op zijn gemak in zijn
„veiligheid".

- f. Willt die veiligheid een geloofszaak is, veilig-
heid kata pneuma (naar den Geest), niet kata
sarca (naar het vleesch), theocratisch dus, kan
ze door „het vleesch" (hier in ongunstigen zin
genomen) niet gekend worden; doch bij den
„geestelijken" mensch kan ze ook door wonden
in, of door verbreking van het vleesch (in den
zin van: den uitwendigen mensch) niet ver-
stoord worden. De veiligheid is voor den gan-
schen mensch verzekerd. En ze is voor
alle „gevallen" verzekerd. Het gaat van prae-
sens naar futurum, van heden naar toekomst,
van incubativum naar continuïteits-handeling,
van begin tot blijvend vervolg, van tent op-
slaan tot wónen bij GOD. „Nabij GOD te zijn"
geen kwestie van „ziel" en „hart" alleen, óók
van vleesch, lichaam. „Vleesch" (qua lichaam)
niet bezien „kata sarca" (naar het vleesch),
doch „kata pneuma" („naar den Geest"), beste
medicijn tegen „vergeestelijking".

- g. Kracht van geloof als mosterdzaad. De zeker-
heid van het geloof handhaaft zich ook
tegenover graf. De dichter weet bij voorbaat,
dat 't graf niet het laatste woord zal hebben,
niet kan hebben: „zéker wonen", nu en
steeds. Zekerheid der opstanding, der onmo-
gelijkheid van veiligheids-verstoring door graf.

- h. Geest van Christus betuigt in de profeten, ook
hier in den psalm.

- i. Daarom ook David, dichter, vader van Chris-
tus, door strijd tot dezen geloofsjubel bekwaamd:
christologisch sprekend, type van Christus.

- j. Christus volkomen dit lied gezongen.

- k. In Christus ook volkomen dit lied tot zijn volle
realiteit gekomen. Maar dan ook alleen theo-
cratisch: Hij aller dienaar en borg. Zijn vleesch
elken dag onveilig naar hetgeen „voor oogen"
is, dagelijks dichter bij de breuk;

- toch elken dag „gaan" wonen in verzekerdheid
van objectieve zekerheid (veiligheid) bij GOD.
Christus maakt Zijn morgen- en avondgebed
(zonder bekeeringsnoodzaak) van wat David
hier bidt ná bekeering uit diepen val. Volkomen
Heiland, dadelijk gehoorzaam in deze zekerheid,
waardoor hij elken dag ook den aanstaanden
dood overwint door geloof.

- l. Ook bij ons dit een kwestie van „heden". Veilig-
heid van den ganschen mensch (inclusief

„vleesch") niet oordeelen naar uitwendigen
maatstaf, doch grijpen door geloof. Niet te be-
wijzen, alleen te gelooven.

II. DE BEVESTIGING DIER VREUGDE VOOR IN- EN UITWENDIGEN MENSCH IN DE TOEKOMST.

- a. De dichter gaat hier over van heden naar toe-
komst; vs. 10.

- b. Hij ziet in die toekomst de bevestiging a
posteriori (achteraf) van zijn vreugde van heden;
zijn „hoop" beschaamt niet.

- c. Feit dier bevestiging: de sjeool, het „doodenrijk",
den staat of toestand des doods, overmeestert
den dichter niet. Let op de armoede, de zwak-
heid van den mensch tegenover de overveldi-
gende kracht van de sjeool. Des ondanks krijgt
de sjeool het laatste woord niet; Jahweh zal
hem daaraan „niet overlaten", „niet overgeven".
Hij komt er wel in, maar niet er onder; op
de reeds presente veiligheid van den dichter zal
de sjeool geenerlei inbreuk kunnen maken; en
wilt dood en sjeool vjanden zijn, daarom zal
hun dienstbaarheid (tegenover heerschappij) de
veiligheid van den dichter objectief vastleggen,
en niet verbreken.

- d. Die bevestiging is er voor in- en uitwendigen
mensch: Ziel = leven naar de onzichtbare zijde;
„gunsteling" — dat is de heele mensch van
vleesch en bloed; de heele mensch deelt er in
(cf. Hand. 2, egkataleipseis), d.w.z. niet ver-
laten in het doodenrijk).

- e. Die bevestiging is vrucht van soevereine ge-
nade:

1. Soevereine genade: GIJ zult niet ver-
laten; GIJ zult niet overgeven. Tegenover de
sjeool (woordafleiding, zoo mogelijk) ieder
machteloos; ook de dichter, van 'smenschen
zijde gezien. Die machteloosheid wel zeer bij-
zonder gebleken in pestziekte na volkstelling;
ze blijft ook in de toekomst; al is de dichter
nu gespaard, hij moet toch sterven, 2
Sam. 7:12, en zijn graf (dat van den theo-
cratischen koning) zal onder Israël zijn tot
in verre geslachten (Hand. 2, Petrus' rede).
2. Soevereine GENADE: de term: gunsteling,
cf. Ps. 4:4, man naar GODS hart; de naam
„gunsteling" qualificeert hem niet als „pri-
vaat persoon" (die trouwens onbekend is bij
GOD) doch als theocratisch koning, gesteld
in de plaats van Saul; zijn verkiezing tot het
ambt in de theocratie; deze garandeert zijn
veiligheid bij God, 2 Sam. 7:8. Rechtvaardig-
making door de jongste gebeurtenissen weer
in geloof aanvaard.

- f. Die bevestiging is in Christus gegeven.
Davids theocratisch koningschap om Chris-
tus' wil in het leven geroepen. In de volkstel-
ling en het daarop volgende oordeel, scheen
de theocratische koning vervallen uit zijn ambt,
en een Saul redivivus (een tweede Saul) te zijn
(gebed: laat schapen gaan, sla herder). Door
genade het theocratisch koningschap herwon-
nen. Thans veilig, ook zoover de belofte van
EEUWIG ZAAD betreft, 2 Sam. 7:12, 16:25,
23:2-5. In Christus David gespaard. De vader
(David) neemt het leven uit zijn zoon (zijn
Heer en GOD) Christus.

- g. Derhalve ook de bevestiging van vreugde
pas volkomen in Christus' opstanding. Let (in
Hand. 2) op Petrus' pinksterpreek; en daarin
op de coupure over Davids graf; Davids lied is
pas in Christus vervuld; Christus immers DE
Gunsteling GODS (geliefde Zoon in Wien Ik
welbehagen heb).

- h. Daarom geldt dit lied voor Christus, voor David,
en voor ons. David verheft zich boven het ge-
wone lot van het menselijke geslacht (Calvijn),
wilt het theocratisch koningschap dat eerst ge-
daan heeft (op den kringloop van dood en leven
ingegrepen door de genade). Derhalve is David
hier type van Christus, diens vader, diens pro-
feet (hoogtepunt). Doch tevens uit zijn eigen
Zoon alles genomen (dieptepunt). De koning
met zijn allerspecialste ambt is ook geloovige
met het allergeenualste ambt (ambt aller ge-
loovigen). Dat is theocratie.

- i. Indien David onder het O.T. zóó zijn sterven
zien kon, hoeveel te meer moeten wij het doen
onder het N.T. Denk hier aan de woorden:
koninklijk-priesterdom. Het graf neemt geen
prooi meer; is zelf buit (prooi) geworden.

III. DE VERVULLING DIER VREUGDE AAN IN- EN UITWENDIGEN MENSCH IN EEUWIGHEID.

- a. Het voorgaande vs. was nog negatief (niet overla-
ten, niet overgeven aan sjeool en graf). Thans
positief, vs. 11: pad des levens, verzadiging van
vreugde, lieflijkheden.

- b. Vs. 11 handelt over vervulling der vreugde:

1. Pad des levens, de weg, die ten leven voert
(M. Noordtzi) Spr. 10:17. Het pad, en het
leven er op, begint hier, mondt echter in het
eeuwige leven uit. Continuïteit van tegen-
woordig en toekomstig leven.

2. Dit pad is aan David bekend gemaakt
(de aoristus in Hand. 2) en zal hem verder
bekend gemaakt worden. Zekerheid voor
toekomstige en verder gaande „bekendma-
king", uit hare praesentie als geschenk van
JAHWEH. Bekendmaken = doen ervaren,
(Zie vervolg op blz. 214.)

Een droom.

Eens stopte de trein mijns levens vóór ik mijn
bestemming bereikt had. De machinist verklaarde,
dat mist de oorzaak was van deze stagnatie.
Aan een schim met een baanwachterspel vroeg
ik, waar ik zoo onbedoeld terecht was gekomen.
Hij deelde mij mede, dat ik in het dorp Depres-
sie was gearriveerd en dat er maar één gelegen-
heid tot logies bestond, namelijk het hotel In-
zinking. Daarheen begaf ik mij met loome
schreden. De kellner Bedruktheid serveer-
de mij den maaltijd, dien ik genoot met de drie
overige gasten, namelijk de heeren Verveling,
Bitterheid en Ergernis. Wij waren homo-
geen in onze gedachten over de slechtheid der
tijden en de ondankbaarheid der menschheid ten
opzichte van onze respectievelijke verdiensten. Wel
meende ik onder de gesprekken een zachte stem
te hooren: Wat maakt gij hier? maar ik schreef
het geluid toe aan den wind, die om het
hotel loeide. De dienstmaagd Neerslachtig
ging mij voor naar mijn kamer. Onder dit geleide
door gangen en trappen zong zij met een neus-
stem: Tel uw ergernissen, tel ze één voor één, Tel
ze allen en vergeet er geen... Ik kon den slaap
niet vatten, ik liefkoosde de lidleekens die het
leven mij geslagen had. „Gij hebt mij niet voor
een kwart gegeven wat ik van u gehoopt had!"
zoo kapittelde ik het leven. „Denk ge dat ik
honderd word! Ik krijg al grijze haren en mijn
wangen worden plooibaar". En het leven zat mij
maar aan te kijken met een verbaasden, bedroef-
den blik, maar het zei niets terug. Daarop viel ik
in slaap met de woorden van den Prediker: „Ik
haatte dit leven, ook haatte ik al mijn arbeid dien
ik bearbeid had onder de zon..."

Toen droomde ik. In mijn droom bevond ik mij
op een hoogen bergtop. De lucht was er frisch en
opwekkend, het licht blonk in een veelheid van
kleuren en tinten als ik op aarde nooit gezien had.
Om mij heen stonden eenige engelen, die God tot
bescherming van de kleinen aangesteld heeft. Deze
jongelingen hadden reeds zesduizend jaren hun
Schepper gediend, maar hun oog was niet donker
geworden en hun kracht was niet vergaan. Zij
zongen een recitatief. De eerste begon met een
zachte stem te zingen: „Een verslagen geest, wie
zal dien opheffen?" De tweede viel in met een
forsch stemgeluid: „Hij geeft den moede kracht!"
De derde sloeg zijn oogen in een richting, waar ik
uit de verte een gouden glans ontwaarde en hief
aan: „Mijn hulpe is van den Heere, Die hemel
en aarde gemaakt heeft". Toen zongen zij te samen,
terwijl stralen van blijdschap uit hun oogen scho-
ten: „Zijn dienstknechten zullen Hem dienen."

Met bevende stem zong ik mede...

„Broeder" zoo sprak mij één der hemelboden
aan, „wij hebben opdracht u de aarde te toonen".

Zoo sloeg ik dan den blik omlaag en trachtte
de aarde vanuit mijn verheven standpunt te
ontdekken. Schitterende hemelbollen dreven diep
beneden mij. Nog lager, klein, als een dwerg
onder de planeten, hing onze aarde als aan een
niet „Mijnheer", zoo vroeg ik aan den engel,
hoe is het mogelijk, dat ik deze aarde die toch
zoo klein is, zoo duidelijk kan aanschouwen?" De
engel antwoordde: „Dat komt door het licht van
Gods Welbehagen, dat over haar is uitgegoten!"

Overal zag ik heldere plekken als vuurtorens
opvlammen. „Mijnheer", vroeg ik, „wat zijn deze
plaatsen?" Blijde antwoordden de engelen als uit
één mond: „Dat zijn de Gemeenten van onzen
Heere Jezus Christus! Gij weet toch hoe Hij gezegd
heeft tot Zijn Kerk: „Gij zijt het Licht der Wereld,
een stad boven op een berg!" Vol ontroering blikte
ik neer, ik zag Rusland stralen als een helder licht!
„Het is 't bloed der martelaren, dat dit licht zoo
helder maakt", merkte mijn uitlegger op. Ik zag in
Azië en Afrika de zendingsgemeenten stralen, over
het algemeen was hun licht reiner dan dat van de
kerken in de Oude Wereld, het was de eerste
liefde die aan hun lichten dien zuiveren schijn
verleende. Ten slotte zocht mijn oog ook de plaats,
die God mij gegeven had onder de zon. Maar hoe
ik zocht, ik vermocht niet haar te ontdekken.
Vol angst greep ik de hand van den engel. „Broe-
der", zoo klonk troostend zijn stem, „gij zijt te
klein om uzelf te vinden onder deze miljoenen.
Maar onder de tallozen die in den Zoon
geliefd zijn, is ook voor u een plaats. Onder
miljoenen heeft Hij ook u in 'toog. Als wij u
dienen moeten op Zijn bevel, geeft Hij ons het
vergrootglas der genade en zoo hebben wij u
gezien". En weer zongen de engelen een lied, dat
ik ook wel eens op aarde gehoord had en waar-
van het refrein luidde: „Schoon ik voor Hem als
niets verdwijn, Toch is Hij mijn en ben ik Zijn".

Toen ontwaakte ik...

N. B.

ondervinden (Jes. 5: 78, Ps. 73: 24a) (Noordt-zij). Davids zekerheid van „bekend-zijn (en blijven) („hier” en „nu”) bij „klimmen der jaren, in ’t sterfens-moment, daarna. Wederom: continuïteit (boven).

3. Daarom „verzadiging” van volle vreugde, onvergankelijk leven, zaligheid. Verzadiging = volheid van wat reeds nu leeft en eet. Continuïteit (als boven).
4. Lieflijkheden; openbaringshistorisch bepaald begrip (evenals: lieflijke plaatsen in vs. 6). De lieflijke plaatsen in vs. 6 (dorschvloer Ornan) vinden haar pleroma (vervulling, volheid) in den hemel. Gelijk David den tempel op dien dorschvloer „zag” (d.w.z. de in de openbarings-historie beider plaats van „wonen” en met het volk samenkomen van Jahweh), zoo „ziet” hij ook nu reeds over alle schaduwen en alle oeconomieën (bedeelingen) van de openbarings-historie heen den vervulden tempel in den hemel (die „geen tempel heeft”, wijl alles tempel is). Continuïteit, als boven.

c. Vervulling in alle eeuwigheid.

1. Niet ter uitsluiting van den tijd (zie b), doch
2. Om het „gansch andere” van wat hij profetisch „ziet” zonder het nu reeds zintuiglijk te kunnen zien, te doen uitkomen.
3. Vandaar: MET Uw aangezicht (vert. Noordt-zij, Hand. 2: „meta tou prosopou sou”) Gods aangezicht wel hier beneden (achter gordijnen, straks in den op Ornan's dorschvloer te bouwen tempel) doch dat zijn slechts schaduwen. Bovendien kan Gods aangezicht hier beneden dreigen (de doods-engel). Straks: het aangezicht zelf; en dan niet meer dreigend, doch verzadiging van vreugde (hemel-perspectieven, cf. Ps. 73: 24, 25; 140: 14).

4. „In Uwe rechterhand”, hier beneden God aan de rechterhand van den dichter (vs. 8), daarom niet wankelen (negatief). Boven de dichter aan Gods rechterhand, die lieflijkheden (gewisse weldadigheden) heeft om te schenken (positief). Rechterhand symbool der kracht, die tot daad komt. Belofte treedt in vervulling, rechts-bezit in praktisch-bezit, tekenen wijkt voor beteekenende zaak.

- d. Die vervulling is „eeuwiglijk”. De „Engel des Heeren” had vóór dat dit lied gemaakt is, een zwaard in Zijn hand; dat ging de theocratische gemeenschap aan in haar geheel, 1 Kron. 21: 16. Thans heeft niet de Engel des Heeren doch de HEERE zelf lieflijkheden in de rechterhand; óók dat gaat de gansche theocratische gemeenschap aan.

- e. Want het „aangezicht” van Jahweh is verschenen in Christus; en Die is ook als Davids zoon en als menschen-zoon verhoogd aan GODS rechterhand. Heden, op dezen kalenderdag is aan Christus vervuld, wat David zingt (in Hand. 2 de aoristi na de futura in het citaat). Christus zingt heden ZIJN eigen psalm in volkomenheid. En dat gaat weer de gansche theocratische gemeenschap aan. Zij bedekke zich met zakken vanwege haar zonden, 1 Kron. 21: 16, en heffe in het geloof (aan die aoristi) het hoofd omhoog, Ps. 89, en offere. Leven en dood verkondigd; leven kiezen.

(Met „M. Noordt-zij” is bedoeld diens geschrift: „De 68e en de 16e Psalm”. Kampen J. H. Kok, 1900.)

K. S.

„Rechter in eigen zaak?”

We ontvingen volgend stuk ter plaatsing:

Mijnheer de Redacteur,

Het zij mij veroorloofd, als oudste der in leven zijnde juristen der V.U., in Uw geëerd blad enkele opmerkingen te maken naar aanleiding van wat H. H. K. schrijft in het „Heraut”-nummer van 14 Maart i.l. en wel speciaal over het „publiek maken” door Prof. Hepp van zekere „geschillen” en de wenschelijkheid dat speciaal de professoren in de filosofie op hun eigen wetenschappelijk terrein blijven.

Het is altijd aanbevelenswaardig om wat H. H. K. schrijft goed te lezen.

Zoo gebruikt hij hier de uitdrukking „publiek maken” van geschillen door Prof. Hepp. Doch daarop wordt geen aanmerking gemaakt. Men neemt aanstoot aan het feit, dat deze hoogleraar, ofschoon behoorende tot de deputaten voor de „leergeschillen”, zonder af te wachten, dat het achtal deputaten, w.o. Prof. Vollenhoven, zijn rapport vaststelt en publiceert, eigenmachtig daarop vooruitloopt en, rechter in eigen zaak zijnde, een zestal brochures in druk laat verschijnen, daarbij zijn collega's voor een fait accompli stellende, de waarde van het in te dienen rapport in gevaar brengende en de opdracht der Generale Synode voor een goed deel verijdelende. Wanneer in het wereldlijk procesrecht een rechter een schriftelijk advies gegeven heeft in een zaak, waarin hij recht moet spreken, wordt hij onverbiddelijk gewraakt (zie art. 30, 4o Weth. van Burgerl. Rechtsv.). Wenschelijker is nog, dat hij zichzelf wraakt.

In orakeltaal sprekende laat H. H. K. doorschemeren, dat Deputaten „binnenskamers” reeds een bespreking over deze zaak zouden hebben gehouden en Prof. Hepp dus gerechtigd zou zijn reeds nu zijn brochures te lanceren. Ook hier moet men weer nauwkeurig lezen. H. H. K. gebruikt de uitdrukking „bespreking binnenskamers”. Moet dit beteekenen, dat deputaten hun rapport reeds hebben vastgesteld en

publicatie daarvan binnenkort te wachten is? of wordt bedoeld, dat Deputaten b.v. de door hen te volgen gedragslijn vaststelden en den arbeid onder zich verdeelden? Is dit zoo dan blijft de verschijning der brochures ongeoorloofd, primo tegenover de Synode, secundo tegenover de mede-deputaten en tertio tegenover de betrokken partijen. Stel u voor, dat van een dierstal in een of andere zaak benoemde scheidsrechters, er een zijn opinie reeds publiceert, voordat zijn twee collega's hun meening te kennen hebben gegeven. Ik weet zeer goed, dat kerkelijk en burgerlijk recht elkaar niet altijd dekken, doch aan beide mogen toch zeker wel dezelfde eischen worden gesteld van onpartijdigheid, objectiviteit en fatsoen.

Nu het blijven „binnen de grenzen”, speciaal door niet-theologen.

Ik zie, dat de oud-predikant Prof. Vollenhoven ook tot de Deputaten behoort. Moet die in deze qualiteit ook binnen de grenzen blijven en het terrein overlaten b.v. aan Prof. Hepp? en zijn beschermer?

De grenzen tusschen de wetenschappelijke terreinen zijn hier niet met juistheid af te bakenen. De Professoren Greijdanus en Schilder mogen als deputaten toch zeker wel een woordje meespreken. Of moeten zij bij voorbaat worden uitgeschakeld, evenals de deputaat Prof. Vollenhoven zelf? Dat men toch een ieder vrij late zijn functie naar eer, geweten en overtuiging uit te oefenen. Vaak meen ik als ik een polemiek van H. H. K. volg, in hem een collega-jurist voor mij te hebben. Dit is in mijn mond natuurlijk geen denigrerende opmerking, doch een compliment. A tout seigneur tout honneur.

Met dank voor de plaatsing.

Uw dw.,

L. VAN ANDEL.

Middelburg, 18 Maart 1937.

1) Dit zou met 't oog op den korten tijd een „unicum” zijn. (Bovendien kan men, gelet op de veelheid van ter onderzoek opgedragen „opvattingen”, en op het feit, dat de synode het niet noodig achtte — of met competent was? — die „opvattingen” nader aan te duiden, en op den beschikbaren tijd, wel vast en zeker constateeren, dat de commissie van 8 nog lang en lang niet klaar is gekomen. Eerder ligt het vermoeden voor de hand, dat ze nog niet eens goed heeft kunnen van wal steken. K. S.)

Naschrift. Gaarne verleen ik aan bovenstaand artikel plaats. Aan de noot van den schrijver gaf ik een uitbreiding van eigen hand.

Men zie in de plaatsing van dit artikel tevens een antwoord op wat Ds L. Oranje schreef in „Gron. Kerkbode”: een artikel, vol van misverstanden. Ds Oranje verwondert zich, dat ook menschen, die anders voor de polemiek de noodige ruimte gereserveerd willen laten, Prof. Hepps polemiek afkeuren. Maar dat is toch een betreurenswaardig misverstand. Niemand keurt polemiek af, en wij zelf geven, — nu eenmaal Prof. Hepp aanviel — met genoegen antwoord. Maar hierover loopt de kwestie: moet Prof. Hepp, die eerst (zie het ingezonden stuk der predikanten Polman en v. d. Vegt in ons nr van 22 Jan. j.l.) de Synode hielp bewegen tot het aanhangig stellen (bij zijn commissie) van punten, die geen enkele kerk op het agendum had gebracht, en die daarna in een commissie van ONDERZOEK is benoemd (zeker niet zonder ruggespraak met moderamenleden) nu, nadat hij deze benoeming aanvaard heeft, óók nog brochures schrijven, waarin hij niet meer „onderzoekt”, doch al BESCHULDIGT, en dus op het onderzoek VOORUIT LOOPT? Ds Oranje moet de dingen niet zoo door elkaar halen. Niet de kerkelijke wereld is „betoeverd”, gelijk Ds O. constateert, doch het brein van hen, die zulke doodeenvoudige dingen niet willen zien. Ik zou wel eens willen weten „hoeveel” synodeleden in staat waren, te zeggen, welke „opvattingen” in discussie moesten komen, en wie ze hadden uitgesproken. De kerken zijn „gebruikt”; en dat wrekt zich.

K. S.

Bedenklijke voorlichting.

In onze dagbladen stonden wel eens stukjes onder het opschrift: „Hoe men de kiezers voorlicht”. Daar aan moest ik denken bij het lezen van het onderstaande citaat uit de „Zwijndrechtsche Kerkbode” van 20 Maart j.l., dat een droevig staaltje is van het feit, hoe sommige voorgangers in onze dagen hun kerkleden voorlichten en toch maar iedere Zondagmorgen rustig voorlezen het negende gebod.

Ziehier het citaat.

„Dreigende Deformatie.

Nog eer iemand het verwachten kon volgde reeds het derde stuk van de brochurenreeks van Prof. Hepp. Dit handelt over de twee naturen van Christus in één persoon vereenigd.

Daar zijn er tegenwoordig die dit aloude leerstuk in twijfel trekken. Er zouden in den Godmensch Jezus Christus niet alleen twee naturen zijn, maar ook twee personen. Prof. Hepp weerlegt deze oude dwaling op grond van onze belijdenisschriften. Hij toont aan dat wat hierover sommigen leeren in tegenspraak is met hetgeen onze kerken belijden en ontkent de noodzakelijkheid, dat degenen die hun nieuwe ideeën publiceren, eerlijk erkennen, dat ze in dit punt niet met onze belijdenis eens zijn, zoodat ze dan ook, mochten zij zich niet laten overtuigen, bij de meerdere vergaderingen hun bezwaren tegen de belijdenis moeten inbrengen. Daar zijn er die het bejammern, dat Prof. Hepp tegen de bedoelde schrijvers ingaat, daardoor wordt maar ongerustheid in onze kerken gewekt, en men vreest dat zelfs de Vrije Universiteit er schade door lijden zal. Wij deelen die meening niet. Alleen vinden we het jammer, dat bedoelde schrijvers hun nieuwe licht op een kandelaar hebben gezet, waardoor elk weten kan wat er alzo tegenwoordig in onze kerken plaats heeft.

De vijand neemt er nu al een loopje mee. Niet het verweer van Hepp, maar het publiceeren van de

nieuwe ideeën wekt onrust. Prof. Hepp laat alleen maar zien, dat we een belijdenis hebben, die er anders over denkt en dat we goed doen ons aan die beproefde belijdenis te houden.”

Met een gemakkelijheid en vrijmoedigheid, die ontstellend is, veroordeelt de schrijver hier enkelen van onze leiders: 1o. als kettera, die fundamentele stukken der belijdenis met een handomdraai verwerpen; 2o. als hardnekkigen, die zich door Prof. Hepp zelfs niet laten zeggen; en 3o. als oneerlijken, die, hoewel zij zelf hun ketterij wel moeten inzien, nochtans weigeren een gravamen in te dienen tegen de belijdenis.

We nemen aan, dat de schrijver zelf meent, dat het werkelijk om de belijdenis gaat.

Toch is hij niet te verontschuldigen.

Want 1o. is het met alle christelijke liefde in strijd om in zo zware aanklacht tegen mensen, die onder ons een leidende positie hebben, af te gaan alleen op het oordeel van een brochure-scribent, ook al is deze laatste een professor.

2o. Kloemt dit te meer, nu van verschillende kant is aangeleend, dat de aanklacht van Prof. Hepp volkomen uit de lucht gegrepen is. Het kan den recensor uit de „Zwijndrechtsche Kerkbode” bekend zijn, dat Prof. Vollenhoven o.a. van harte instemt met alle belijdenis-artikelen over de vereniging van de twee naturen van Christus. Het enige, wat Prof. Vollenhoven o.a. niet aanvaardt is de dogmatologische constructie van de „onpersoonlijke menselijke natuur” van den Christus. Maar dit leert ons noch de Schrift, noch de belijdenis. Dat zegt alleen de dogmatiek, die onder ons nog nooit voor normatief gegolden heeft. Echter sluit deze verwerping niet in, dat Prof. Vollenhoven nu zou leren de persoonlijke menselijke natuur van den Christus. Heel dit dilemma deugt niet, omdat daarachter ligt een anthropologie (wysgerige leer van den mens), die niet de zijne is.

De schrijver zegt: „de vijand neemt er een loopje mee”. Maar dat kan ook niet anders, als zij, die geacht worden vrienden te zijn, met het loopje begonnen zijn en maar blijven doorlopen ondanks de waarschuwingen, die er gezet zijn: verboden inrit.

Niet beter maakt het de redacteur van de „Dordrechtsche Kerkbode”, die — na een applaus aan het bekende „Ingezonden” van Prof. Hepp, met wien hij instemt, dat nog niemand doordrong tot het hart van de kwestie — het volgende schrijft:

„Het beste argument voor 't niet noemen van namen, wordt in „De Reformatie” gegeven, waar de vraag gesteld wordt of Prof. H. niet iemand vergeleken heeft, en een aanhaling wordt gedaan uit een geschrift van Prof. Waterink. Maar — Prof. H. noemde niemand. Hoe kan hij dan iemand vergeleken? 't Gaat hem om de zaak, niet om de personen.”

Ieder, die lezen kan, schudt z'n hoofd over zoveel sophisme.

Alsof citaten onpersoonlijk zijn!

Alsof Prof. Hepp de werken van Prof. Waterink niet kent, waarin de zogenaamde ketterijen van Prof. Vollenhoven ten voeten uit gedoceerd worden.

Als het hem om de zaak ging, had hij ook uit die werken geciteerd, waarin prachtmateriaal voor talrijke brochures voorhanden is.

Neen, de zaak is niet zakelijk.

Het niet noemen van namen is allermint onpersoonlijk.

Het is een in-droevige historie.

God zij onze kerken genadig.

's-Gr.

J. M. S.

De C.D.U. volgt N.S.B.-methoden. (II.)

Dat de C.D.U. de methode van de N.S.B. imiteert, werd reeds aangetoond.

Het blijkt ook nog uit iets anders. Aan het slot van de brochure „Kent gij de C.D.U.?” geeft de schrijver, de heer Van Houten, een aantal citaten, waaruit blijkt moet, dat er groote ontevredenheid zou zijn in de rechtsche partijen, de A.R. en de C.H. over de door deze partijen gevoerde politiek. Wij zullen deze opmerkingen laten rusten. Na deze citaten volgt echter deze merkwaardige alinea:

„Het is de vrees voor de aantrekkingskracht der C.D.U. voor de „kleine luyden” van Christelijken huize, die naar onze innige overtuiging, oorzaak is van de mateloos felle bestrijding waaraan wij blootstaan. In dien strijd zal men trachten zooveel mogelijk hulpmiddelen (de kerk niet uitgezonderd) te mobiliseeren en die strijd zal te heftiger worden, naarmate hij meer hopeloos voor onze A.R. en C.H. vrienden wordt.”

Twee dingen trekken in deze uittaling de aandacht. In de eerste plaats blijkt, dat de C.D.U. er van overtuigd is, de overwinning over de „rechtsche partijen” te zullen behalen. Immers, de toestand is hopeloos voor de A.R. en de C.H. Dat wijzen de citaten, die een indruk willen geven van de ontevreden stemming op vele plaatsen, wel uit. En die situatie zal, naar de overtuiging van den voorman van de C.D.U., nog hopeloozer worden.

In de tweede plaats beschouwt de C.D.U. — en dat is het punt, dat ons het meest interesseert — de kerk als een „hulpkracht” voor de politieke partijen, in de bestrijding van deze organisatie.

Deze beide gedachten heeft de N.S.B. ook meermalen naar voren gebracht en in haar brochures vastgelegd. Wat de toestand in de andere partijen aangaat, men

leze slechts.
ons dienaar

„Geheel
ons is als
machten.
onze leger
gehuil de
planneema
z.g. recht
lawaal, da

En wat he
„hulpkracht”
genomen, k
brochure 1

„Zij, di
reiking
zuchtig
zaak nie

De bespro
rusten.

Maar, wa
dat niet alle
deel is, dat
aan de begi
nissaties bet
moet worde
plicht is, d
het volle le

Nu zegge
als een „lij
dezelfde pa
staat te leze
wil beoorde
uitdrukking
politieken s
Eens te n
Geret. Kerke
maatschap
veroordeelen
H.—K.

Oproep Th

Theologisc
of na weder
geven voor
voor het kan
stad voor je
zoekt zich in
den Texstra
die gaarne
inlichtingen

Hier is v
verrichten.
dig, vrij om

HET

Eisch van
ding van P
der eerste c

In een b
schrift over
heeft Dr V
blad” van
eengezet;
dal de sel
gecontroleer
door hemz
onvereenig
van het Ni
merken. I
hoe de m
dale kerkij
de classic
kerkinricht
eisch van
berust.”

Zoo gau
gen, dat d
toonde.

Hij pöög
begonnen i
voor het ri
slotte, zijn

Dat „rij
er een eno
ling. Is he
grootte dee
den eisch.

Men zou
deze b.v.
dat onder
vonden we
aan het r
het geloof
Ter toelief
wer zelf
lisme betit
lisme verst
lingen die
krachtwerf
feit dat hij
betrekking
gieuze han

leze slechts wat brochure 5 „Staatkundige Richtlijnen“ ons dienaangaande voorhoudt (pag. 6):

„Geheel de worsteling onzer tegenstanders tegen ons is niet meer dan het opflikkeren van stervende machten. Principieel hebben wij overwonnen tegen al onze tegenstanders van links en van rechts. Heel dat gehuil der Communisten, heel dat geschreeuw van plannemakende Socialisten, en heel het getier der z.g. rechtse partijen, is niet veel meer dan hol lawaai, dat dient om innerlijke leegte te verbergen.”

En wat het tweede punt aangaat, dat de kerk als een „hulpkracht“ in den politieke strijd wordt in dienst genomen, kan gedacht worden aan de uitlating in brochure 1 en 2 van de N.S.B.:

„Zij, die den godsdienst willen gebruiken ter bereiking van politieke doeleinden, zijn de heerscherzuchtigen of de fanatici voor wie in het wezen der zaak niets heilig is.”

De bespreking van het eerste punt kunnen wij laten rusten.

Maar, wat het tweede punt betreft, blijkt het dus, dat niet alleen de N.S.B., maar ook de C.D.U. van oordeel is, dat het politieke leven onttrokken moet worden aan de beginselen van Gods Woord, en dat beide organisaties betoogen, „dat de mond van de kerk gesnoerd moet worden, zolang deze inderdaad doet wat haar plicht is, d.w.z. Gods Woord in zijn betekenis voor het volle leven doen zien“ (Prof. Schilder.)

Nu zegge men niet, dat de gewraakte uitdrukking als een „slip of the pen“ moet worden beschouwd. Op dezelfde pagina, waarop deze uitlating te vinden is, staat te lezen, dat de C.D.U. graag naar haar brochures wil beoordeeld worden. Het zal dus goed zijn, van de uitdrukking, dat de kerk een „hulpkracht“ is in den politieke strijd, nota te nemen.

Eens te meer zien wij, dat de Generale Synode der Geref. Kerken verstandig gedaan heeft zoowel het lidmaatschap van de N.S.B., als van de C.D.U. kerkelijk veroordeelenswaardig te achten.

H.-K.

H. M.

Oproep Theologische Candidaten.

Theologische Candidaten, die zich voor een maand of na wederzijdsch goedvinden voor langere tijd willen geven voor de culturele en geestelijk-zedelijke leiding voor het kampement op het Fort „De Ruyter“ bij Willemstad voor jeugdige werklozen, worden vriendelijk verzocht zich in verbinding te stellen met Dr B. A. Knoppers, den Texstraat 1, Amsterdam-Centrum, telefoon 33840, die gaarne bereid is nadere bijzonderheden en verdere inlichtingen te verstrekken.

Hier is voor theologische kandidaten mooi werk te verrichten. Voor de Zondagen is men, voor zoover noodig, vrij om de gemeente te dienen.

HET BOEK VAN DE WEEK

Eisch van Gods Woord? Opmerkingen naar aanleiding van Prof. Dr A. M. Brouwer, De Kerkorganisatie der eerste eeuw en wij. (II.)

In een bespreking van Prof. Brouwers schrift over de kerkorganisatie der eerste eeuw heeft Dr W. H. v. d. Pol in het „Alg. Handelsblad“ van 13 Febr. j.l. zijn betekenissen aldus uiteengezet: „Het boekje is... belangwekkend, omdat de schrijver gangbare, maar slechts weinig gecontroleerde meeningen, eertijds gedeeltelijk ook door hemzelf aangehangen, na zijn onderzoek als onverenigbaar met den inhoud en de strekking van het Nieuwe Testament meent te moeten aannemen. In het bijzonder toont de schrijver aan, hoe de meening als zou een presbyteriaal-synodale kerkinrichting en de plaats, die daarbij aan de classicale vergaderingen wordt gegeven, de kerkinrichting zijn, die overeenstemt met „den eisch van Gods Woord“, op een volstagen fictie berust.”

Zoo gauw zijn wij nu nog niet geneigd te zeggen, dat de schrijver deze dingen werkelijk aanloonde.

Hij póógt het aan te toonen. En hij is daartoe begonnen met zijn lezers zoetjes aan rijp te maken voor het relativistisch standpunt, waar hij hen ten slotte, zijn conclusies aanvaardend, hebben wil. Dat „rijp maken“ begint met een vertoog, dat er een enorme verscheidenheid is van kerkinrichting. Is het bestaanbaar te achten, dat het overgrote deel der Christenheid in deze dingen tegen den eisch van Gods Woord in gaat?

Men zou óók een vraag willen stellen, en wel deze b.v. of dan het geloof in een ambtsmagie, dat onder een groot deel der Christenheid gevonden wordt en leidt tot sacramentalisme, ons aan het reformatorische „sola fide“, alleen door het geloof in het Woord, moet doen twifelen. Ter toelichting diene de omschrijving, die Brouwer zelf geeft van dit door hem als sacramentalisme belitelde verschijnsel: „Onder sacramentalisme verstaan wij, dat bepaalde religieuze handelingen die iemand ondergaat of verricht, een zekere krachtwerking op hem oefenen afgezien van het feit dat hij het zelf wil of zelf in eenige geloofsbedrekkende staat tot de godheid waarmee die religieuze handeling verband houdt. Het is een zeker

„natuurlijk“ gebeuren, dat het best te vergelijken is met de werking van een electrischen draad. Wie daarmee in aanraking komt, bewust of onbewust, wilens of onwilens, ondergaat de werking van den electrischen stroom. Een eenvoudig voorbeeld hiervan is de opvatting, dat de toediening van den doop aan een pas geboren kind ten gevolge zou hebben, dat de erfzonde van het kind wordt afgewassen of weggenomen.” (bl. 125).

Als de lezers, zich bewust geworden van de geïsoleerde positie, die voortvloeit uit hun aanvaarding der presbyteriaal-synodale kerkorde, bereid zijn om de vragen die hier rijzen, onder het oog te zien, komt Brouwer hen zeggen, hoe groote verscheidenheid er, behalve in kerkinrichting, ook is in eeredienst en ambt. Hoe verschillend wordt niet de vraag beantwoord, of zang of muziek in den eeredienst thuis hooren. Op dat gebied kan men toch moeilijk met den eisch van Gods Woord komen. Een beroep op het tweede gebod en op Salomo's tempeldienst doet partijen in zulke zaken recht tegenover elkaar staan.

Maar merk nu op, dat ook ten aanzien van het ambt groote verschillen bestaan. De Quakers willen geen enkel ambt. De Anglicanen willen bisschoppen, maar geen paus, zooals de Roomsche Katholieken. De Gereformeerden in het algemeen een presbyteriaal-synodale orde. Zij beroepen zich dan op Calvijn. Intusschen brengt men niet in rekening, dat Calvijn en de Gereformeerde vaders een doctorenambt kenden; dat Calvijn diakenen-ziektenverzoorgers en diakenen-armverzoorgers onderscheidde en met hem nog het convent van Wezel; en dat Calvijn's kerkorde van 1541, met zijn ruime toedeling van bevoegdheid aan den stedelijken raad, een zeer aristocratisch karakter droeg.

Waarom dan nu drie ambten? Omdat het eisch van Gods Woord is? Men heeft de neiging gekregen, om het met Brouwer mee te gaan onderzoeken. Maar men prepareere zich. Als men met „eisch van Gods Woord“ bedoelt, wat wij omtrent de oud-christelijke ambten in het Nieuwe Testament vermeld vinden, dan kan men dit, aldus de hoogleeraar, alleen op grond van een onverdedigbare uitlegging der H. Schrift volhouden. (Blz. 15).

Wat is er immers niet een verscheidenheid in uitlegging der bijbelsche gegevens! Lightfoot kwam bij zijn exegese tot de slotsom, dat het Nieuwe Testament doel koers naar een episcopaal stelsel. Batiffol poogt aan te toonen, dat de oorspronkelijke christenheid geleidelijk zich tot Katholicisme en tot Roomsche-Katholicisme heeft ontwikkeld. Lijnrecht daartegenover heeft Soh m betoogd, dat volgens het Nieuwe Testament kerk en organisatie vierkante tegenstellingen zijn. Harnack heeft het hem weer betwist. Streeter heeft willen bewijzen, dat tijdens de eerste eeuw op verschillende plaatsen in verschillende gemeenten ook geheel verschillende organisatievorm voorkwam. Wat wil men toch met zijn „eisch van Gods Woord“?

Dan pas volgt het overzicht van Brouwers exegese van de verschillende plaatsen, die in het Nieuwe Testament over de kerkorde handelen. Op dat gedeelte hopen we nog terug te komen. Van zijn inhoud hebben de lezers al wel een indruk.

Welnu, zoo concludeert Brouwer, het is begrijpelijk, dat Calvijn en de andere Hervormers de onbijbelsche hiërarchie der Roomsche Katholieke kerk hebben willen vervangen door een organisatie die opkwam uit het algemeen priesterschap der geloovigen. Het is ook begrijpelijk, dat Calvijn wegens de Wederdooperij bang was voor de z.g. Geestes-ambten. Maar onbegrijpelijk is, dat men Calvijn's organisatie dekken wil met Gods Woord.

Moet men niet de vruchten van een vierhonderdjarige studie der Schrift ook in dit opzicht oogsten?

Men kome tot de conclusie, dat de organisatie blijkbaar niet een onveranderlijk deel der heilswaarheid is, maar is overgelaten aan de behoeften van de practijk. (bl. 77, 78).

* * *

Wie hier nu iets van zeggen wil, zal moeten beginnen toe te geven, dat we hier op een zeer moeilijk terrein zijn. Ten aanzien van de geciteerde laatste conclusie b.v. zal men niet willen zeggen, dat de kerkorde overgelaten is aan „de behoeften van de practijk“, en toch willen toegeven, dat in de organisatie van de eerste eeuw binnen de grenzen van die eeuw, en onder eigen apostolische leiding, kerkorde-wijzigingen zich blijkbaar hebben voltrokken. Van „onveranderlijk deel der heilswaarheid“ zal hier ook geen Gereformeerde willen hooren. Hij heeft leeren onderscheiden tusschen tijdelijke en blijvende ambten in de Nieuw-Testamentische gemeente. Hij zal ook in dit opzicht zoowel de eenheid als de geschiedenis der Nieuw-Testamentische Godsopenbaring willen vasthouden. Voorts zal de oude onderscheiding tusschen „historisch“ en „normatief“ Schriftgezag hem hier willen helpen en benaauwen tevens, wijl de bedoelde onderscheiding eigen moeilijkheden in zich bergt.

Maar de Gereformeerde zal het zich veel moeilij-

lijker moeten maken dan Brouwer het zich gedaan heeft. Hij wil niet spreken van „onveranderlijk“, noch van „veranderlijk“ zonder meer; voorzichtig onderscheidende zal hij den eisch van Gods Woord ter zake willen opdiepen.

Dat zal door exegese moeten gebeuren. En de Gereformeerden hebben tot dusver ook nimmer beweerd, dat zij hier onafhankelijk zijn van het resultaat van Schriftuitlegging.

Wij hebben altijd een zeer scherp onderscheid geleerd tusschen Schrift en belijdenis. En dan ook nog weer tusschen belijdenis en vigeerende kerkorde. Waarlijk niet alleen theorie! We hebben onze vragen van wijziging en uitbouw van de belijdenis gehad, en ze zeer voorzichtig aangepakt. We hebben ook onze vragen van wijziging en uitbouw der kerkorde gekend, en niet geschroomd er toe over te gaan. De Dordtsche Kerkenorde is niet ons heilig huisje. Jaartallen als 1906 en 1933, toen min of meer beduidende wijzigingen werden aangebracht, vertellen dat. Ook hebben we uitgebouwd. Met een heele Zendingsorde zelfs. En door allerlei bepalingen voor de practijk, b.v. in zake het consuleschap en het deputaatschap.

Ook wordt er onder ons voortdurend over kerkrechtelijke vraagstukken gedebatteerd, omdat we weten, dat in menig geval de Schrift geen lijnrechte gegevens biedt en met zooveel woorden onze rechter is.

Onze confessie is over de ambten der kerk zeer kort. Er is ruimte voor exegese te over gelaten.

Deze exegese van de Schriftplaatsen over het ambt hebben we in onze liturgische formulieren; die van de bevestiging der verschillende ambtsdragers. Maar ook deze geijkte exegese geldt onder ons geenszins voor onaanlastbaar.

Brouwer heeft veel aandacht besteed aan de taak der zeven mannen van Hand. 6. Ons bevestigingsformulier zegt, dat we daar van den oorsprong en de instelling van het diakenambt lezen kunnen. Brouwer ziet dat anders. De zeven mannen zijn volgens hem „oudsten“, dezelfde personen als in Hand. 15 met de apostelen vergaderen. Hij zou zich voor zijn afwijking van de kerkelijk-traditionele exegese hebben kunnen beroepen op gereformeerde theologen, b.v. op Dr A. Kuiper Sr, die in de artikelen over de Kerk, Herant no's 2193—2195 een exegese verdedigd heeft, die sterk aan die van Brouwer herinnert. Hij had ook kunnen wijzen op wat Prof. Grosheide, Geref. Theol. Tijdschr., 26e jaarg. bl. 181 vlg. over Handelingen 6 schreef, waar hij de opvatting verdedigd heeft, dat het afzonderlijk zeten der armenzorg van den ambtelijken dienst niet het voornaamste was. Deze nieuwe amtsdragers waren wel met den tafeldienst belast, en dat was zeker armenzorg, maar zij hadden toch ruimer arbeidsveld dan de diakenen van later.

En ook in andere zaken weten wij Gereformeerden ons niet slaafs gebonden aan onze bevestigingsformulieren. Alweer Dr Kuiper zeide in „Onze Eeredienst“, blz. 513, dat de uitspraak in het bevestigingsformulier, dat Paulus met de „behulpzels“ bedoelt degene, die in de gemeente gesteld zijn, om de armen en ellendigen in den nood bij te staan, kortweg een verzinzel is. De woorden: „weldadigheid doen aan alle menschen, inzonderheid aan de huisgenooten des geloofs“ (Gal. 6:10), in het bevestigingsformulier tot de diakenen gericht, zijn onder ons al lang bekend in hun eigenlijken zin, die met de diakonale taak niets uitstaande heeft en die is, dat wij zedelijk goed moeten handelen jegens den naaste.

In dit verband mag ook genoemd het bezwaar, dat Ds K. van Dijk te Wonosobo heeft tegen wat de vigeerende Zendingsorde, zelf vrucht van latere exegese en kerkrechtelijke opvattingen, over den missionairen dienaar des Woords zegt. Hij ziet in de gegevens der Schrift over de evangelisten de aanduiding van een speciaal zendingsambt, dat met den dienst des Woords in de geplante kerk geen verband houdt.

Genoeg om te doen zien, dat de Gereformeerde verlangens, om uit te gaan in den opbouw der kerkorde van den eisch van Gods Woord niet de critiekloze aanvaarding der traditie beduiden; evenmin de aanvaarding van exegetischen arbeid uitsluiten. De Gereformeerden zullen niet gauw zeggen, wat Brouwer van sommige zijner lezers schijnt te verwachten, dat men vroeger veel dieper over deze dingen gedacht heeft en dat een van de traditie afwijkende opvatting daarom reeds te veroordeelen is. (bl. 3).

* * *

Het bezwaar dat we tegen dit boek hebben en hier ontwikkelen, is dus niet, dat het zich nauwkeurig poogt te vergewissen van de houdbaarheid der kerkorde tegenover de Schrift, maar dat het de Schrift bij het kerkordedebat wil uitschakelen.

Men kan Dr Brouwer heel wat toegeven en over andere punten, die hij aansnijdt, een discussie met hem begeeren, en ook sommige exegetische resultaten van hem pertinent afwijzen, maar dan is men met dit boek niet klaar. Want het wil den Bijbel elimineeren, dat is over den drempel zetten van de zaal, waar de meningsverschillen over de reorganisatie der kerk ter tafel zijn.

Het is zeer goed mogelijk, dat men dan in die